

teknici målmedvetet följa den anmaning, som ligger däruti och söka utbilda oss för att lefvandegöra och omplantera i vår svenska jordmån innebörden i detta uttryck, skola vi se vår tekniska verksamhet växa till, och samtidigt vår ställning i den allmänna förvaltningen höjas och stärkas.

Sammanfattning.

Teknikerns ställning i den allmänna förvaltningen och i samhället är icke med hänsyn till teknikens stora betydelse sådan den borde vara. Sträfvandena att utbilda särskilda förvaltningstjänstemän hafva nått vårt land och teknici måste med all kraft vid denna frågas behandling bevaka sina intressen. En väl utbildad teknikerkår med säte och stämma i den allmänna förvaltningen och i kontakt med det nutida tekniska och industriella lifvet är till stor båtnad för vårt lands utveckling och framgång.

Nils Cronstedt.

Då frågan om förvaltningsingeniörer är aktuell, vore önskligt om intresserade ville framföra önskemål och åsikter i denna för ingenjörerna så betydelsefulla fråga och står T. T. öppen för dessa frågor dryftande.

Red.

NOTISER

Sveriges industriförbund. Konstituerande sammanträde hölls den 28 febr. å Teknologföreningens lokal under ordförandeskap af f. d. justitierådet Hellner.

Sedan disponenten Ljungberg redogjort för förbundets ändamål och syften samt kapten E. Nordlund redogjort för det organisationsarbete, som utförts, förklarades Sveriges industriförbund bildadt, och utsågos till styrelseledamöter följande: Generalmajor Geijer, direktör Tranchell, öfverste Wijkander, disponenten Wennersten, konsul Schmitz, direktör Pott, doktor Kempe, grosshandlaren P. Wikström, frih. T. Adelsvärd, bruksägaren Montgomery, grosshandlaren Braathen, kapten Stenholm, direktör Danielsson, Mölndal, disponenten Ljungberg, disponenten Sahlin, Laxå, f. d. justitierådet Hellner, v. häradshöfding M. Wallenberg, direktör Aug. Ståhlberg, kabinetskammarherre Herlenius, direktör O. Lamm, direktör S. Edström, v. häradshöfding Veltje, direktör Schwartz, Billesholm och kabinetskammarherre Hay.

Aktiebolaget Lux känt öfver hela världen som tillverkare af Luxlampor har nyligen upptagit och utsläppt i marknaden en ny tillverkning, nämligen en af firman patenterad *Fjärrtändare* för gaslyktor. I den bilaga, som åtföljer dagens nummer af Teknisk Tidsskrift, finnes en fullständig beskrifning öfver apparaten.

FÖRENINGSMEDDELANDEN

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN.

Studentsektionen sammanträdde lördagen den 26 febr. Efter protokollsjustering företogs inval af närmare ett 40-tal nya medlemmar samt upplästes revisionsberättelsen för år 1909, hvilken godkändes. Det gångna årets styrelse jämte öfriga funktionärer beviljades full och tacksam ansvarfrihet. En skrifvelse från Elevkåren vid Tekniska Högskolan gaf anledning till ett sympatiuttalande för ett uppgjort förslag till sammanslutning af Elevkåren och Studentsektionen, hvilket uttalande i form af protokollsutdrag skulle tillställas Svenska Teknologföreningens styrelse och Elevkåren. Efter sammanträdet vidtog en animerad fastlagsfäst.

TIDSKRIFTSÖFVERSIKT

De med * betecknade uppsatserna äro illustrerade.
TEKNISK UGEBLAD, Febr. 25. — Tekniska Högskolan. — Metallurgien vid Tekniska Högskolan. — Högre handelsundervisning.

— Täfflingsföreläsnin till musikpaviljon på »Karl Johan». — Holmenkolbanans nya passagerar- och boggievagnar*. — Norsk industri: Transportabla stapelkrantar*.

ARCHITEKTEN, Febr. 26. — Jens Martin Larsen*. — Arkitekten som sociolog*.

DEUTSCHE BAUZEITUNG, Febr. 26. — Hemmet för gammalt folk i Buck bei Berlin*. — Återuppbyggandet af St. Michaelskyrkans i Hamburg torn*.

DINGLERS POLYTECHNISCHES JOURNAL, Febr. 26. — Staden Neuss am Rhein nya hamnanläggning (slut)*. — Westinghouse-Leblanc-luftpumpen*. — Bidrag till teorien om regleringsförloppet vid direkt verkande regulatorer (forts.)*. — Polyteknisk öfversikt.

ZEITSCHRIFT DES ÖSTERREICHISCHEN INGENIEUR-UND ARCHITEKTEN-VEREINES, Febr. 25. — Målet för och resultaten af byggnadsföreningarnas verksamhet i Preussen (slut)*. — Attilio Rolla †*.

ZEITSCHRIFT DES VEREINES DEUTSCHER INGENIEURE, Febr. 26. — Nya snabbsvärfvar*. — Bergbormaskinen och dess nyare utveckling (forts.)*. — Inflytandet af hål och urtagningar i neutralplanet af för böjning utsatta balkar med hänsyn till deras bärförmåga*. — Förluster i skoflarna på strållångturbiner (forts.)*. — Lossning af massgods vid järnbanedrift*.

ELEKTROTECHNISCHE ZEITSCHRIFT, Febr. 24. — Jämförelseförsök mellan ljusvariationerna vid olika bågampor*. — Gnisttelegraferingens internationella utbredning. — Tandemkoppling af trefas- och kommutatormotorer*. — Utsikterna för telefonering och snabbtelegrafering genom oceankablar*.

ENGINEERING, Febr. 25. — Anläggningen vid Woolwich Arsenal för krympning och hårdning af kanoner*. — Panamakanalen (forts.)*. — Roder*. — Ångpumpanläggning för djupa källor och borrhål*.

ELECTRICAL WORLD, Febr. 10. — Castelnovo-Valdarno kraftöfverföring*. — Instrumenttafla för en stor industriell anläggning II*. — Det ekonomiska utbytet hos synkrona kondensatorer. — Tariffer för elektriska vattenkraftanläggningar.

CHEMIKER-ZEITUNG, Febr. 26. — Öfversikt af under 1909 bekantgjorda terapeutiska nyheter, specialarlikar och patentmedicin inbegripet. — Värdering af gelatin genom smältpunktsbestämningar af limämnen med känd sammansättning*.

SAMMANKOMSTER

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN.

Afdelningen för Husbyggnadskonst sammanträdde tisdagen den 8 mars kl. 7,30 em. *Ärenden:* — 1. Inval. — 2. Fråga om afdelningsmärke. — 3. Meddelande af ing. W. Dahlgren: Uppvärmning och ventilation af Stora Børsalen i Stockholm. — 4. Föredrag af ark. J. Rhodin: Den moderna trävillans tillkomst; dess beståndsdelar.

Uställning af fotografier och vaxaftryck m. m. af äldre kyrklig konst, insamlade för sommarens utställning i Strängnäs, demonstreras af ark. S. Curman.

Uställning af ritningar af ark. Enblom.

Obs.! Supén serveras kl. 10.

Afdelningen för Elektroteknik sammanträdde fredagen den 11 mars 1910. *Ärenden:* 1. Protokolljustering. — 2. Inval. — 3. Slutlig behandling af det vid föregående sammanträdet bordlagda förslaget till **ny arbetsordning**. — 4. Något om ankarlindningar vid likströmmaskiner, föredrag af öfvering. K. G. Sjöberg.

Afdelningen för teknisk undervisning sammanträdde lördagen den 12 mars 1910 kl. 7,30 e. m. *Ärenden:* 1. Inval. — 2. Skrifvelse från Styrelsen angående samarbete med »Internationales Institut für Teknobibliographie». — 3. Diskussion rörande inrättandet af ett tekniskt museum. — 4. Meddelande rörande förslaget till nybyggnader för Tekniska Högskolan.

TEKNISK TIDSKRIFT

1910 • 12 MARS

VECKOUPLAGAN 40 ÅRG. • HÄFT. 10

Hufvudredaktör: ERLAND NORDLUND.

INNEHÅLL: Svenska Teknologföreningens verksamhet: Styrelseberättelse för år 1909; Tulltaxekommitténs förslag till ny tulltaxa rörande elektriska maskiner och starkströmsapparater, af N. Westberg; Svenska Statens Järnvägar 1908; Olika ägare till ett kraftverk och därtill hörande ledningar, af L. Sparr; Notiser; Tidskriftsöfversikt; Sammankomster.

Centraltryckeriet

Stockholm 1910

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS VERKSAMHET.

Styrelseberättelse för år 1909.

Till Svenska Teknologföreningen.

Styrelsen för Svenska Teknologföreningen får härmed afgifva berättelse öfver förvaltningen af Föreningens angelägenheter och verksamheten under år 1909.

Medlemmarna.

Nämnda år hafva i föreningen inträdd 47 nya medlemmar, samt i studentsektionen 29.

Såvidt känt år har föreningen under tiden från förra styrelseberättelsens afgifvande och till dato genom döden förlorat följande 30 medlemmar:

Ingenjören Axel Johan Henrik von Sydow, Jönköping; Ingenjören Nore Wessblad, Sundsvall; Ingenjören Gustaf Wilhelm Fahlstedt, Eskilstuna; Direktören Henrik Tore Torsten Cedergrén, Stockholm; Ingenjören Ernst Hjalmar Bruhn, Stocksund; Arkitekten Sven H. Silow, Romanäs; Ingenjören Axel G. E. Bäärnhielm, Tranås; Ingenjören Martin Svanson, Södertälje; Yrkesinspektören Karl J. Magnus Larsson, Göteborg; Direktören Ernst Fredrik Göransson, Stockholm; f. d. Maskindirektör J. H. Lundberg, Stockholm; Ingenjören Chr. Sjögren, Stockholm; Stadsingenjören K. V. Palm, Stockholm; f. d. Kaptenen i v. & v. kåren Joh. Wollrath Kullberg, Stockholm; Ingenjören George Evald Lindberg, Stockholm; Ingenjören Carl N. Wallgren, Stockholm; Direktören Johan Fredrik Luth, Stockholm; Ingenjören Anton Emil Hellgren, Stockholm; Ingenjören August Wiborgh, Djursholm; Ingenjören Ernst G. V. Brising, Motala Verkstad; Ingenjören K. T. Rennerfeldt, Stockholm; Direktören O. F. Wijkman, Västerås; Disponenten G. A. Leverentz, Sandö; Distriktsingenjören F. F. W. Holmgren, Stockholm; Slottsarkitekten H. G. Sandels, Stockholm; Maskiningeniören Dan. Olson, Ystad; Fabrikören Johan Ohlsson, Stockholm; Torfingenjören A. M. Th. Palmberg, Stockholm; Fil. dr. H. E. Tholander, Stockholm; Ingenjören C. G. Thunberg, Eskilstuna.

Stadgad årlig afgift har erlagts af 1538 ledamöter af föreningen, hvaraf 678 voro bosatta i Stockholm och 860 i landsorten eller utomlands. Inom studentsektionen erlades under vårterminen terminsafgift af 148, under höstterminen af 90 medlemmar. Antalet medlemmar, som erlagt årsafgift för all framtid, utgjorde vid årets slut 70.

Sammanträden.

Inom föreningen ha under 1909 afhållits 60 sammanträden, nämligen 2 stämmor, 5 allmänna sammankomster med föreningen i sin helhet samt 53 sammanträden inom afdelningarna, sålunda fördelade:

Afd. för Mekanik	8
» » Elektroteknik	8
» » Husbyggnadskonst	13
» » Väg- och Vattenbyggnadskonst ...	8
» » Kemi- och Bergsvetenskap	9
» » Skeppsbyggnadskonst	3
» » Teknisk undervisning	4

53

Föreningens styrelse har under året haft 16 sammanträden.

Större möten med förhandlingar under en eller flera dagar ha i utsträckt omfattning anordnats för föreningen och dess olika afdelningar. Så ingår i ofvannämnda antal sammanträden Föreningens årsmöte (22—24 mars), årsmöten med Afd. för Mekanik (30 oktober), Elektroteknik (6 november), Husbyggnadskonst (arkitektmötet 1—2 juli), Väg- och Vattenbyggnadskonst (22—23 oktober), Kemi och bergsvetenskap (kemistmötet 22 maj), Skeppsbyggnadskonst (29 april och 4 december), Teknisk undervisning (31 mars och 30 oktober). Ett af afdelningen för Elektroteknik planerat allmänt svenskt elektroteknikermöte, som skulle hafva ägt rum den 3—5 september och blifvit det tredje i sitt slag, måste på grund af orsaker sammanhängande med årets storstrejk inställas.

Ärenden och frågor af större vikt.

Vid det allmänna årsmötet, som ägde rum å Grand Hotell i Stockholm 22—24 mars, hedrade H. Maj:t Konungen föreningen med sin höga närvaro. Dessutom deltog ledamöter af regeringen, riksdagen, statsförvaltningen och landets tekniska föreningar på inbjudan i förhandlingarna. Programmet för öfverläggningarna upptog följande ämnen:

- 1) Industrien och dess medarbetare i vår nationalökonomi.
- 2) Kungl. kommittéförslaget till utvidgning och omorganisation af Tekniska Högskolan.
- 3) Samarbetet mellan Sveriges tekniska föreningar.
- 4) Teknisk Tidsskrift och dess utveckling.
- 5) Nya riktlinier för vårt järnvägsväsens nationalökonomiska utveckling.

Diskussionen om det första ämnet föranledde ingen resolution. — Beträffande den andra frågan uttalade sig föreningen för en utvidgning af Tekniska Högskolan i ändamål att tillgodose behovet af ökad ingenjörsutbildning i vårt land; uttalandet har sedermera öfverlämnats till Kungl. Maj:t. — I samarbetsfrågan, där ett detaljeradt förslag till stadgar för en utvidgning af Svenska Teknologföreningen förelåg, vidtog föreningen den åtgärden att förslaget jämte ett sympatiuttalande remitterades till före-

ningens styrelse, som erhöi i uppdrag att föra frågan vidare genom underhandlingar med de intresserade korporationerna. Detta har senare lett till en hemställan från föreningens styrelse till styrelserna för de tekniska föreningarna i landet om utredning rörande den anslutning en omläggning af föreningsorganisationerna enligt det senaste stadgeförslaget kunde påräkna. Resultatet af de utredningar, som på olika håll med anledning häraf igångsatts, föreligger dock ännu ej i sin helhet; ej heller hafva alla föreningens afdelningar, till hvilka förslaget remitterats, afgifvit yttrande däröfver. — Beträffande Teknisk Tidskrift beslöt mötet förorda en utveckling af densamma särskildt beträffande den Allmänna Afdelningen. Med anledning häraf utarbetades sedermera det förslag till ny utvidgad plan för Teknisk Tidskrift och dess fackafdelningar, hvilken af föreningen antogs att gälla från och med ingången af 1910 och såsom ett viktigt led innebar tidskriftens uppdelning i särskilda häften för allmänna afdelningen (numera benämnd veckoupplagan) samt särskilda för fackafdelningarna. — Den sista frågan på programmet, om järnvägarna, erhöi sin prägel af de framförda önskemålen rörande tertiärbanesystemets tillämpande. Diskussionen fick utgöra svar på frågan.

Vid extra sammankomst den 27 april gjorde föreningen ett opinionsuttalande mot krafvet på de tekniska elementarskolornas anordnande som bottensolor till Tekniska Högskolan, hvilket kraf kommit till uttryck i en motion vid årets riksdag af herr K. A. Tengdahl. Uttalandet har enligt beslut öfverlämnats till civildepartementet och riksdagens statsutskott.

En ny form af föreningens verksamhet har med året begynt i och med försöksvis anordnade föreläsningsskurer för ingenjörer och tekniker. Detta upplysningsarbete har synbarligen varit välkommet för många att döma af att de föreläsningar, som hittills anordnats, blifvit mycket talrikt besökta. De hafva omfattat: industrialismen, föreläsare professor Gustaf Cassel; patentväsende, föreläsare ingenjör Harry Albin; industriell organisation, föreläsare öfveringenjör E. A. Forsberg; om nationalekonomi, föreläsare ingenjör A. F. Kärnberg. Under innevarande vårtermin (1910) pågår en serie föreläsningar i nationalekonomi af professor vid Stockholms handelshögskola E. Heckscher.

Åtgärder ha af föreningen vidtagits för högtidligt hållande af den tidpunkt, då föreningen existerat i femtio år. Jubiléet ifråga kommer att firas hösten 1911, och äro en historisk festskrift öfver föreningens verksamhet 1861—1911 samt en porträttmatrikel med biografiska uppgifter öfver medlemmarna afsedda att därvid föreligga. Samtidigt kommer en hyllning att ägnas 250-årsminnet af Kristoffer Polhems födelse. För att omhändera de ganska omfattande förberedelsearbeten, som i sådant syfte äro nödvändiga, har tillsatts en kommitté under namn af Svenska Teknologföreningens jubileumskommitté.

Åtgärder från föreningens sida för befrämjande af teknisk-industriell organisation ha varit ifrågasatta vid flera tillfällen och föranlett uttalande af önskvärdheten att åt organisationsfrågor af denna art ägnas ökad uppmärksamhet i föreningens tidskrift samt vid föreläsungsverksamhetens bedrivande. Ett väckt förslag om framställning till vissa myndigheter i samma syfte är fortfarande under utredning.

Genom en framställning från ledarne af det tyska

företaget »Internationales Institut für Technobibliographie» i Berlin har möjlighet öppnats till regelbundet införande i det tyska bibliografiska verket »Technische Auskunfts» af uppgifter om svensk teknisk litteratur. Föreningen har äfven ansett som en plikt att söka i sin mån bidra till spridande i internationella kretsar af kännedom om hvad i vårt land på det tekniska området uträttas och därför beslutit samarbeta med det tyska företaget, hvilket stödes af tyska staten, tyska patentverket, Verein deutscher Ingenieure m. fl. institutioner. Detta samarbete förmedlas t. v. genom Teknisk Tidskrifts redaktion.

Teknikerns ställning inom statsförvaltningen har äfven kommit under diskussion och en kommitté arbetar f. n. på att söka klargöra detta spörsmål.

Beträffande verksamheten inom föreningens olika afdelningar hafva som hittills föredrag och diskussioner i tekniska och tekniskt-ekonomiska ämnen, besök vid nyare anläggningar och byggnadsverk, utställningar af nya produkter, maskiner, ritningar och modeller omväxlande ingått i sammanträdesprogrammen. Närmare redogörelser härför innehållas i de årsberättelser, som af respektive afdelningars styrelser afgifvas och inflyta i Teknisk Tidskrift. Följande må dock därur anföras.

På grund af kungl. remiss har föreningen, såsom omnämndt är i föregående styrelseberättelse, haft att afgifva yttrande öfver kungl. trafikförsäkeringskommitténs betänkande. Beredningen af detta viktiga ärende har försiggått inom afdelningarna för Väg- och Vattenbyggnadskonst samt Mekanik och under året resulterat i ett på omfattande kommittéutredningar grundadt utlåtande, som öfverlämnats till Kungl. Maj:t.

Inom afd. för Väg- och Vattenbyggnadskonst togs på sin tid initiativ till en utredning rörande byggnadsentreprenadväsendet i vårt land, hvilken utredning fullföljdes genom en blandad kommitté af representanter för olika afdelningar inom föreningen. En af denna kommitté utarbetad framställning om åtgärder från statsmakternas sida för en revision af förordningen om statens upphandlingar och entreprenader samt för utredning rörande entreprenadförhållandena i allmänhet har under året ingifvits till Kungl. Maj:t. Frågan om normerande bestämmelser för leverans och profning af portlandscement samt för utförande af arbeten i grofbetong och armerad betong har varit föremål för utredning inom afd. för Väg- och Vattenbyggnadskonst. Ett vidlyftigt kommittébetänkande föreligger i saken, men har ännu ej slutbehandlats.

En fråga, som afd. för Mekanik upptagit på sitt program och har under kommittébehandling, är standardiseringsproblemet inom de mekaniska industrierna med hänsyn till behöfven i vårt land.

Afd. för Elektroteknik har under året fortfarande omhändertagit det svenska samarbetet med den internationella elektriska kommissionen i London. Kostnaderna härför ha bestridits af föreningen. Afdelningen har haft sin uppmärksamhet riktad på de förslag, som framkommit angående utvidgade koncessionsbestämmelser för elektriska anläggningar. Såsom ett inlägg från tekniskt håll har till vederbörande myndigheter, civildepartementet och kommerskollegium, hvilka i första rummet handlägga hithörande ärenden, ingifvits uttalande jämte protokoll från den diskussion, som vid afdelningens ofvannämnda höstmöte förekom i frågan om lämpligheten och önskvärdhe-

ten af en utsträckt koncessionslagstifning. Afdelningen uttalade därvid, att det för vårt glest befolkade land med dess många olikartade kraftbehof är förenadt med stora svårigheter och olägenheter och på intet sätt visat sig af behöfvet påkalladt, att staten bestämmer en enskild kraftstations distributionsområde eller medelst tariffer reglerar dess kraftpriser. Ej heller har elektrotekniken nått den utveckling, att de elektriska anläggningarnes utförande annat än med hänsyn till allmän säkerhet kan genom koncessionsbestämmelser regleras, utan att därigenom utvecklingen hämmas. Ett koncessionsförfarande, som ginge ut på, att de elektriska kraftanläggningarna efter vissa år skulle hemfalla till staten, skulle i vårt land verka i hög grad hindrande på våra kraftkällors utnyttjande, på samma gång det skulle fördyra den distribuerade energien.

Afd. för Husbyggnadskonst har haft till behandling tvänne för dess yrkesområde betydelsefulla ärenden, hvilka af Kgl. Maj:t underställts föreningens pröfning, nämligen sakkunniges utlåtande om arkitekturundervisningens ordnande samt kungl. kommittéföreläggningen till ny byggnadsstadga för riket.

Afd. för Kemi och Bergsvetenskap har på initiativ af och i samråd med Sundsvalls Tekniska förening begynt en utredning, som äsyftar att beförda lösningen af problemet om tillgodogörande af de norrländska statskogarnas produktion af kolningsved. Afdelningen har därjämte inlett samarbete med den internationella kommissionen för upprättande af normer för profning af oljor och fett samt bildat en nationell kommitté i sådant syfte.

Afd. för Skeppsbyggnadskonst har under året, på grund af remiss till föreningen från kommerskollegium, af gifvit utlåtande öfver sjöfartssäkerheitskommitténs betänkande med förslag till förordning angående båtar och andra bärgningsredskap som fartyg skall medföra. Ett yttrande, hvilket affattats af en inom afdelningen tillsatt kommitté, har genom föreningens styrelse ingifvits till Kungl. Maj:t i syfte att framhålla nödvändigheten af åtgärder från statsmakternas sida till den svenska skeppsbyggerinäringens understödjande. I yttrandet uttalas, att om vid den förestående revisionen af gällande tulltaxa bestämmelsen om restitution af tullmedel för fartygsmaterial afskaffas, kompensation härför bör lämnas, och att i hvarje fall direkta premier af statsmedel för nybyggnad, förbyggnad och reparation af fartyg böra till den svenska skeppsbyggerinäringens främjande införas.

Afd. för Teknisk Undervisning har behandlat frågan om ordnandet af värnpliktsförhållandena för Tekniska Högskolans elever samt i ärendet gjort ett uttalande.

Frågorna om normalisering af svensk teknisk nomenklatur och om åstadkommande af flerspråkiga ordböcker i tekniska ämnen, upptagande svenska termer, äro föremål för fortsatta arbeten inom flera afdelningar, men hafva ännu ej kommit öfver förslagstadiet.

Vid årsmötet 1908 föranledde diskussionen öfver ämnet »industriens anspråk på Sveriges vattenkraft» tillsättande af en kommitté med uppdrag att verkställa en utredning om de önskemål som från industriell och teknisk synpunkt böra framställas beträffande tillgodogörande af Sveriges vattenkraft. Kommittén, i hvilken föreningens afdelningar för Mekanik, Elektroteknik, Väg- och Vattenbyggnadskonst samt Kemi och Bergsvetenskap voro representerade, har emellertid i afgifvet yttrande kommit till det resultatet, att en utredning i af årsmötet önskad omfatt-

ning vore en alltför vidlyftig och sväfvande uppgift för en föreningskommitté, samt speciellt om de positiva frågorna som beröras i mötesresolutionen — huruvida vid utnyttjandet af vattenfall hänsyn bör tagas till olika industrigrenars behof och anpassningsmöjligheter samt om i kommuner med elektricitetsverk anslutet till vattenkraftcentral särskildt billig taxa för kraftförsäljning bör tillämpas — anført, att de äro så intimt sammanhängande med lokala och speciella förhållanden i olika fall att en generell utredning icke är möjlig. Då sålunda intet uppslag till fruktbringande arbete i saken kunnat finnas, har frågan afskrifvits.

Utredningen om skydd för äganderätten till konstruktionsritningar fortgår.

Under år 1909 har föreningen låtit representera sig vid Tekniska föreningens i Örebro 10-årsjubileum genom sekreteraren undertecknad Holmberger, vid materialprofningkongressen i Köpenhamn genom öfveringenjören vid jernkontoret J. A. Brinell samt vid kemistkongressen i London genom öfveringenjör Birger Carlsson, professor A. Werner Cronquist, dr. Gustaf Ekman, ingenjör G. H. Hultman och docent Evert Norlin.

Föreningen är vid årsslutet medlem af följande utländska tekniska korporationer:

Int. Verband für die Materialprüfungen der Technik, Association permanente des Congrès de Navigation, Int. Institut für technobibliographie.

Handböcker.

Ny upplaga af föreningens Handbok n:r IV: Regler för eldning och skötsel af ångpannor, har under året utkommit, sedan en ingående revision af boken verkstälts genom kommitterade inom afd. för Mekanik. Ytterligare två handböcker hafva tillkommit, nämligen n:r X: Bestämmelser för pristäflingars anordnande inom väg- och vattenbyggnadsfacket, utarbetad genom afd. för Väg- och Vattenbyggnadskonst, samt n:r XI: Anvisningar rörande öfverspänningars bekämpande och normer för profning af ledningar och apparater, utarbetad genom afd. för Elektroteknik. Nytt formulär för de af föreningens förlag saluhållna blanketterna till arbetsbetyg har under året fastställts af styrelsen.

Ingenjör Gottfrid Boberg.

På grund af en svår sjukdom måste föreningens mångårige kamrerare ingenjör Gottfried Boberg vid årets början afbryta sin verksamhet i föreningens tjänst, och då hans hälsa icke tillät honom att återtaga sitt arbete, beviljade styrelsen honom på därom gjord ansökan afsked från hans befattning fr. o. m. 1 april. Föreningen beslöt samtidigt på förslag af Styrelsen tilldela honom en årlig pension af 3 600 kronor under uttalande af sin synnerliga tacksamhet och erkänsla för den trohet, nit och oppoffring, hvarmed han under så lång följd af år verkat som föreningens tjänsteman. Kamrerarebefattningen har på förordnande under året uppehållits först af ingenjör Boberts broder herr Edv. Boberg, samt från den 1 april af föreningens sekreterare Holmberger.

Teknisk Tidskrift.

Föreningens tidskrift har under året till form eller utgifningsplan ej undergått några väsentliga förändringar. Ej håller har inom redaktionen bland den ordinarie per-

sonalen några förändringar skett. Extra personal har emellertid särskildt på ekonomiafdelningen måst användas i ganska betydlig utsträckning, beroende på det ökade arbete, som kräfts för annonsafdelningens och prenumerationens upparbetande till högre belopp, hvilket såsom af nedan angifna siffror framgår varit nödvändigt för att bära de väsentligt ökade kostnaderna för tidskriftens framställning och expedition. Rörande frågan om de förändringar i tidskriftens organisation, som länge varit under förberedelse, hänvisas till hvad ofvan meddelats om årsmötets uttalanden och föreningens beslut att om-lägga tidskriftens utgifningssätt m. m. från och med 1910 års början.

Ekonomi.

Föreningen har under år 1909 åtnjutit ett statsunderstöd af 5 000 kronor för utgifvande af Teknisk Tid-skrift med skyldighet att efter redaktionens bepröfvande offentliggöra reseberättelser afgifna till kommerskollegium af tekniska statsstipendiater, som icke ägna sig åt bergs-handteringen. Af Letterstedtska föreningens fonder har som hittills erhållits ett understöd af 1 000 kronor för Teknisk Tidskrift. Vidare har föreningen af statsmedel beviljats ett understöd å 910 kronor såsom ersättning för gjorda utlägg under 1908 för deltagande i den inter-nationella elektriska kommissionens arbeten samt slutli-gen ett å 5 000 kronor för främjandet af föreningens verksamhet i allmänhet. Sistnämnda anslag innebär er-sättning för de direkta kostnader, som förorsakats af un-der senaste åren sedan 1907 genom föreningens försorg utförda eller ännu pågående utredningsarbeten, verkställda på anmodan af Kungl. Maj:t, statens ämbetsverk, kgl. kommittéer m. fl.

I vidstående tabläer öfver föreningens ekonomiska ställning samt inkomster och utgifter är sammanfattadt resultatet af föreningens och Teknisk Tidskrifts bokslut för 1909. Tabläerna hafva, såsom styrelsen i sin förra

berättelse utlofvade, i år erhållit om något utförligare af-fattning.

Utgifterna för fastigheten ha under året ökats genom vissa oundgängliga ändringsarbeten, såsom inredning af w. c. m. m. Inventariers konto uppvisar också en extra utgift, till stor del beroende på nödvändiga inköp af möbler samt kontorsmateriel för den utvidgade verk-samheten. Å bibliotekets konto ha några från 1908 ouppgjorda affärer måst regleras, hvarjämte en efter-katalogisering af bokförvärf under de tre senaste åren be-kostats. Omkostnaderna för det egentliga föreningsarbetet, sådant det kommer till uttryck i kommittéarbeten, tryckta handlingar, viktiga diskussioner med åtföljande kraf på stenografiska protokoll m. m., hafva fortfarande tendens att stiga. De utgjorde nämligen kr. 12 398: 05 under 1908. Lösningen af pensionsfrågan för ingenjör Boberg, hvilken under året blef nödvändig, innebär äfven en afsevärd och opåräknad utgift. — För Teknisk Tid-skrift har året medfört väsentligt ökade kostnader för tryckning och papper. Dessa poster utgjorde nämligen resp. 39 626: 17 och 11 280: 16, mot resp. 30 476: 10 samt 10 675: 04 under 1908. Orsaken har till största del varit ökade tryckeri- och papperspriser, sammanhängande med allmän prisökning på dessa områden. Omkostnaderna ha likaledes stigit från kr. 6 905: 56 under 1908 till kr. 10 362: 24 under 1909, beroende dels på de växande kost-naderna för öfvervikter, dels på det ökade arbete och den kostnad, som måste nedläggas för att uppdrifva annons-och prenumerationssintäkterna. Detta har äfven lyckats, så att icke blott de ökade framställningskostnaderna och organisationsarbetet blifvit betäckta, utan äfven något mindre tillskott, än för året beräknadt, af föreningens me-del kräfts. Detta tillskott utgör för 1909 kr. 6 558: 80 och var år 1908 kr. 6 894: 99. I budgeten för 1909 hade beräknats kr. 9 000: —. Författarearvoden ha enligt för-eningens önskan kunnat tillgodoses med något högre be-lopp, nämligen kr. 7 901: 38 mot kr. 6 704: 28 under 1908.

Svenska Teknologföreningens ekonomiska ställning år 1909.

Tillgångar				Skulder			
den 1 jan. 1909		den 31 dec. 1909		den 1 jan. 1909		den 31 dec. 1909	
<i>Svenska Teknologföreningen:</i>				<i>Svenska Teknologföreningen:</i>			
3 496 38	Kassabehållning	2 055 10	—	—	Skuld å löpande räkning i bank	3 403 78	—
92 98	Innestående å kapitalräkning i bank	96 88	—	—	Lån mot inteckningar hos Sv. Läkaresäll-skapet	90 000 —	—
122 97	» » » upp- & afskrifningsräkning i bank	—	—	90 000 —	Lån mot inteckningar hos Rän-te- & Kapi-talförsäkringsanstalten	7 248 84	—
18 900 —	Obligationer, Sv. statens 3 1/2 %	18 900 —	8 056 —	8 056 —	Polhemsfonden	5 442 41	—
200 000 —	Fastigheten 19 Jakobs-gatan i Stockholm	200 000 —	5 183 25	5 183 25	Sandellsfonden	2 432 94	—
10 000 —	Inventarier	12 000 —	2 817 09	2 817 09	Reserverade medel för föreläs-ningsverksam-heten	277 45	—
2 500 —	Bibliotek	5 000 —	—	—	Byggnadssamfundets donationsfond	4 249 40	—
1 010 46	Förlag af handböcker m. m.	2 653 24	—	—	Bobergsfonden	24 946 17	—
1 197 11	Klubbrestaurantens varulager	782 99	4 086 10	4 086 10	Byggnadssonden	85 730 52	—
—	Diverse utestående fordringar	153 25	23 817 45	23 817 45	Reservfonden	9 200 —	—
—	Till Teknisk Tidskrift förskottade medel d. 1 jan. 3 529: 58; d. 31 dec. 7 879: 41	—	83 951 84	83 951 84	Allmänna fonden (kapitalbehållning)	12 286 32	—
<i>Teknisk Tidskrift:</i>				2 197 09	Skuld till diverse kreditorer (obetalda räkn.)	4 303 04	—
13 335 76	Utestående fordringar för annonser	22 759 45	<i>Teknisk Tidskrift:</i>				
1 024 83	» » » prenumeration	930 56	—	—	Innestående annonsprovisioner	2 351 34	—
95 —	» » » försålda klichéer	55 58	1 262 06	1 262 06	Hufvudredaktörens tantième	906 87	—
723 50	» » » separatträck	451 —	1 000 —	1 000 —	Skuld till diverse kreditorer (obetalda räkn.)	17 337 88	—
670 85	Lager af Teknisk Tidskrift	724 85	11 628 77	11 628 77	Af Sv. Teknologfören. förskottade medel: d. 1 jan. 3 529: 58; d. 31 dec. 7 879: 41	—	—
1 440 47	» » tryckpapper	2 554 06	—	—	—	—	—
130 —	Omkostnader	1 000 —	—	—	—	—	—
254 740 31	Kronor	270 116 96	254 740 31	Kronor	270 116 96		

Svenska Teknologföreningens inkomster och utgifter år 1909.

Inkomster:				Utgifter:			
<i>Svenska Teknologföreningen:</i>				<i>Svenska Teknologföreningen:</i>			
Inträdesavgifter:				Fastighetens omkostnader:			
1) till Studentsektionen	290 —	—	—	1) Skatter och onera	423 25	—	—
2) » Föreningen	1 410 —	1 700 —	—	2) Underhåll, anordning af w. c., elektriskt portlås m. m.	1 178 59	1 601 84	—
Terminsaavgifter:				Inventarier:			
1) Vårtermin	1 110 —	—	—	1) Inköp	2 111 13	—	—
2) Hösttermin	675 —	1 785 —	—	2) Underhåll	54 58	2 165 71	—
Årsavgifter:				Biblioteket:			
1) Stockholmsledamöter	16 625 —	—	—	1) Inköp, däraf för 1908	441: 17	2 068 33	—
2) Landsortsledamöter o. utomlands boende	10 843 75	27 468 75	—	2) Bindning och katalogiseringsarbete, däraf för 1908	320: —	1 353 85	3 422 18
Avgifter för all framtid	—	1 200 —	—	Lokalomkostnader:			
Räntor:				1) Uppvärmning	490 —	—	—
1) å obligationer och bankräkning	922 26	—	—	2) Belysning	1 668 70	—	—
2) å Bobergsfonden	893 15	1 815 41	—	3) Telefon, brandförsäkring, utskänkningsavgift, städning, extra vaktmästare m. m.	1 965 21	4 123 91	—
Hyror m. m.:				Räntor:			
1) Antons bierstube	3 560 —	—	—	1) å inteckningslån a) i Rän-te & Kap.-förs. b) i Sv. Läkaresällsk.	1 200 —	4 450 —	—
2) Teknisk Tidskrift	1 500 —	—	—	2) å tillfälligt banklån samt kreditavgift	148 75	—	—
3) Tillfällig uthyrning	1 250 —	—	—	3) å Bobergsfonden 1/4—31/12	893 15	6 691 90	—
4) Utdelning i brandkontoret	80 —	—	—	Löner och arvoden:			
5) Afgäld för en telefongalge	100 —	6 490 —	—	1) Sekreterare	1 200 —	—	—
Statsanslag	—	5 910 —	—	2) Kamrerare 1/4—31/12	1 062 50	—	—
Bokförlagets vinst	—	2 196 77	—	3) Tillfälliga biträden	1 550 50	—	—
Klubbrestaurantens vinst	—	713 39	—	4) T. f. kanslipersonal 1/4—31/12	2 750 —	—	—
Annonser i ledamotsförteckningen	—	425 —	—	5) Vaktmästare, förste, lön jämte förmåner » andre	1 925 65	8 968 65	—
Gåfvor:				Diverse omkostnader:			
1) till Byggnadsfonden	928 68	—	—	1) Porto	1 784 16	—	—
2) » Bobergsfonden	831 —	1 759 68	—	2) Årsmöten och sammanträden	3 257 32	—	—
Föreläsungsverksamheten:				3) Skioptikonbilder	692 74	—	—
1) anslag af Sandellsfondens upplupna räntor	500 —	—	—	4) Trycksaker och kallelsekort	4 415 22	—	—
2) entréavgifter till föreläsningar	72 —	572 —	—	5) Tidningar, skriftmaterialier m. m.	1 220 01	—	—
Teknisk Tidskrifts bidrag till kamrerare-lön	—	600 —	—	6) Studentsektionen	124 80	—	—
Diverse inkomster af försålda inventarier, böcker, trycksaker, rabatter m. m.	—	295 51	—	7) Diverse	904 71	12 398 96	—
Värdeökning af inventarier, efter afskrifning af	134: 46	2 000 —	—	Ledamotsförteckningen	650 50	—	—
Värdeökning af biblioteket, efter afskrifning af	916: 63	2 500 —	—	Kommittéarbeten	4 051 85	—	—
Amortering å skuld till Rän-te- & Kapital-försäkringsanstalten	—	807 16	—	Pension till ingenjör Gottfrid Boberg 1/4—31/12	2 700 —	—	—
Af Allmänna Fonden under året disponerade medel (årets förlust)	—	354 34	—	Fondernas ökning:			
				1) Byggnadsfonden: gåfvor	555: —	—	—
				från insamlingen till Petissans flyttning öfverblifna medel	373: 68	—	—
				hälften af erlagda inträdesaf-gifter	850: —	1 778 68	—
				2) Polhemsfonden: 12 mån. ränta å 5 %	259 16	—	—
				3) Sandellsfonden: 12 » » » »	115 85	—	—
				4) Byggnadssamfundets donationsfond: 12 mån. ränta å 5 %	204 30	—	—
				5) Bobergsfonden: gåfvor	831: —	—	—
				Ränta 1/1—31/3 å 5 %	297: 72	1 128 72	—
				6) Reservfonden: avgifter för all framtid	1 200 —	4 686 71	—
				Föreläsungsverksamheten:			
				1) Utgifter 1909	294 55	—	—
				2) Reserverade medel till 1910	277 45	572 —	—
				Föreningens tillskott till Teknisk Tid-skrift	6 558: 80	—	—
				<i>Teknisk Tidskrift:</i>			
				Tryckningskostnader	39 626 17	—	—
				Papper	11 280 16	—	—
				Illustrationer	6 311 66	—	—
				Författarearvoden	7 901 38	—	—
				Omkostnader	10 362 24	—	—
				Löner och arvoden (personal å redaktion och expedition)	24 294 30	—	—
				Afskrifningar och rabatter	481 59	—	—
				Kronor	152 291 71	Kronor	152 291 71

Med hänsyn till allmänna fondens ställning vid års-slutet — densamma har sedan 1 jan. 1908 minskats från 15 759: 10 till 12 286: 32, eller med kr. 2 772: 78, däraf under 1909 med kr. 354: 34 — och i betraktande af det förhållande, att i budgeten för 1910 upptagits ett saldo reserverade medel från 1909 med ett belopp af kr. 2 500: — har Styrelsen tagit under öfvervägande, hvad åtgöras bör för att möta minskningen af föreningens rörelsekapital.

Då denna minskning till ej ringa del kan tillskrifvas extra ordinarie utgifter under förvaltningsåret, hvilka icke torde i samma grad träffa nästa år, finner sig styrelsen böra föreslå att, i öfverensstämmelse med hvad förut i liknande fall skett, reservfondens behållning användes för att förstärka de disponibla medlen. Styrelsen hemställer därför att föreningen måtte besluta, att af reservfonden öfverföra kr. 2 500: — till allmänna fonden. Om detta styrelsens förslag vinner föreningens bifall, minskas reservfonden från kr. 9 200: — till 6 700: —, samt ökas allm. fonden från kr. 12 286: 32 till 14 786: 32. Därmed skulle den uppkomna bristen vara betäckt.

Styrelsen vill dock samtidigt hafva framhållit, att utvecklingen af föreningens ekonomi icke visar önskad jämnvikt mellan stegringen i inkomster och utgifter, hvarför det under den närmaste tiden är nödvändigt att upptaga till allvarig pröfning frågan, huru ett bättre förhållande härutinnan skall kunna åstadkommas.

Stockholm den 2 mars 1910.

För Svenska Teknologföreningens Styrelse:

ROB. DAHLANDER,
ordförande.

G. Holmberger,
sekreterare.

TULLTAXEKOMMITTÉNS FÖRSLAG TILL NY TULLTAXA RÖRANDE ELEKTRISKA MASKINER OCH STARKSTRÖMAPPARATER.

Af ingenjör Nils Westberg.

(Forts.)

Om man emellertid trots dessa konsekvenser i alla fall beslutar sig för att ersätta värdetull medelst viktull, så bör i hvarje händelse kommitténs förslag i väsentliga delar modifieras. För elektriska maskiner och apparater föreslår kommittén följande tullsats:

För elektriska maskiner, såsom generatorer, motorer och omformare äfvensom transformatorer och dämpkrullar

- Pos. 1025 vägande per stycke netto högst 50 kg. per 100 kg. 70.— kr.
- » 1026 vägande per stycke netto mer än 50 kg. men ej mera än 100 kg. » » » 50.— »
- » 1027 vägande per stycke netto mer än 100 kg. men ej mer än 500 kg. » » » 35.— »
- » 1028 vägande per stycke netto mer än 500 kg. men ej mera än 3 000 kg. » » » 25.— »
- » 1029 vägande per stycke netto mer än 3 000 kg. » » » 18.— »

Anm. Elektriska maskiner, fästade på gemensam bottenplåt, förtullas särskildt hvar för sig.

Pos. 1030 Statorer, rotor, strömsamlare, magnetspoler, borsthållare och härfvor, särskildt inkommande, draga tull som elektriska maskiner med 50 % förhöjning.

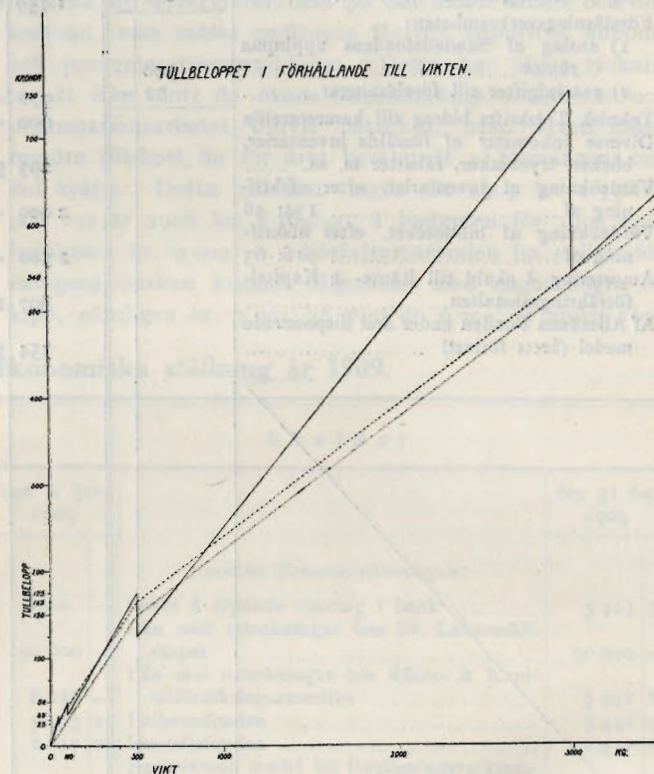
» 1040 Säkerhetsapparater, monterade på porslinsisolatorer (ej plattor); pådrags-, reglerings- & förkopplingsmotstånd, kontroller samt andra elektriska regulatorer; äfvensom elektriska apparat- och instrumenttaflor, monterade..... per 1 kg. 35 öre

» 1041 Säkerhetsapparater, ej särskildt nämnda, härunder inbegripna äfven säkerhetsproppar, smältstycken, smältpatroner och öfver-spänningsapparater per 1 kg. 50 öre

» 1042 oljeströmställare och dos-strömställare » 1 » 55 »

» 1043 andra slag » 1 » 75 »

Angående tullsatserna för de elektriska maskinerna är till att börja med att anmärka, att skalan ej är vidare lyckligt vald. I nedanstående diagram äro tullbeloppen i för-

hållande till vikterna grafiskt angifna, och visar denna kurva relativt stora språng, särskildt för de mindre vikterna. Huru illa afvägd skalan är, belyses också af följande sifferexempel. För en vikt af 50 kg. blir totala tullbeloppet Kr. 35.— För en vikt af 70 kg. blir totala tullbeloppet » 35.— För en vikt af 101 kg. blir totala tullbeloppet » 35.35 och sålunda för dessa 3 olika vikter, hvaraf den ena är dubbelt så stor som den andra, praktiskt taget lika. Felet med indelningen ligger dels däri, att i början viktclasserna ligga för nära hvarandra, och dels däri, att stegringen af tullsatsen

för de mindre vikterna är oproportionerligt stor. Å andra sidan fattas för de större maskinerna en ytteligare viktclass, börjande vid ung. 10 000 kg. och med motsvarande minskad tullsats.

En bättre utjämning af tullbeloppen utan nämnvärdt ökad besvär vid uträkningen erhåller man genom att tillämpa samma metod, som i den nuvarande tulltaxan användes för ej specificerade järndelar, nämligen att för den första viktclassen beräkna en viss tullsats och för de öfriga lägre tilläggstullar, hvarvid man utan olägenhet skulle kunna minska viktclassernas antal. Den i diagrammet inritade streckade linien motsvarar i det stora hela taget kommitténs förslag, men undviker dess ojämnheter. Den erhålles, om man för de första 50 kg. räknar en tullsats af 60 öre per kg., för den öfverskjutande vikten intill 500 kg. en tilläggstull af 30 öre per kg. och för vikten därutöver en tilläggstull af 15 öre per kg. Om man afstår från att särskildt belasta de små maskinerna upp till 50 kg., finge man endast tvänne kategorier, t. ex. 30 öre per kg. upp till 500 kg. och 15 öre per kg. för öfverskjutande vikt, sålunda en mycket enkel beräkning. Tullbeloppens storlek i förhållande till vikten enligt detta beräkningssätt framgår af den prickade linjen i diagrammet och afviker ej i väsentlig grad från kommitténs förslag. Det är tydligt, att spetsarna i kurvan enligt tulltaxekommitténs förslag i hvarje fall ej komma till praktisk användning, enär fabrikanterna i närheten af gränsvärderna hellre lägga in något ökad vikt i maskinerna för att komma in i en gynnsammare viktclass. Den nämnda regeln för tullbeloppets beräkning kan naturligtvis också uttryckas på annat sätt, nämligen genom att i det valda exemplet beräkna 30 öre per kg. intill 500 kg. och för större vikter 15 öre per kg. med ett konstant tillägg af kr. 75.

Nästa invändning mot tulltaxeförslaget är, att det motsvarar en högst afsevärd och af förhållandena ingalunda påkallad höjning af tullsatserna. Det är förvånande, att den inhemska elektriska industrien, som år 1904 fick tullskyddet ökad från 10 till 15 %, ånyo skall vara i behof af en ytterligare höjning. Kommittén motiverar detta med en hänvisning till, att importen af elektriska maskiner från år 1904 till år 1907 stigit från kr. 323 206 till kr. 1 453 514, och med att detta importvärde på grund af för låga fakturor i själfva verket torde vara ännu större. Att motiveringen i sist-nämnda hänseende är oriktig, har redan förut påvisats, i det att importdeklarationerna ej blott äro absolut sedt tämligen höga per kg., utan äfven oförelärligt högre än exportdeklarationerna. Äfven i första delen är motiveringen missvisande, enär ingen hänsyn tagits till den samtidiga utvecklingen och stegrade förbrukningen inom landet. För att erhålla ett riktigt begrepp härom har jag ur de till tulltaxekommitténs utlåtande fogade statistiska bilagorna angående Sveriges produktion samt in- och utförsel gjort följande sammanställning¹ angående elektriska maskiner under de i statistiken upptagna åren 1904—1907 och kompletterat den med motsvarande uppgifter för år 1908. Förbrukningen inom landet

¹ Af statistiken framgår tyvärr ej, huruvida värdet å den inhemska produktionen innesluter handelsvinst, men torde detta knappast vara fallet. Importsiffrorna liksom exportsiffrorna innefatta ej någon handelsvinst. En annan otidighet uppstår därigenom, att sannolikt siffrorna för den inhemska produktionen innesluta en del apparater. Äfven om dessas värde uppskattas så högt som till 1 000 000 kr. för de båda sista åren, så ändras härigenom procenttalet för importen ej med mera än ungefär 3 %. Som ett särskiljande ej är möjligt, äro i sammanställningen siffrorna ur statistiken införda oförändrade.

är beräknad af produktionen ökad med importen och minskad med exporten.

År	Inhemska produktion	Införsel	Utförsel	Förbrukning inom landet	Införsel i procent af förbrukningen inom landet
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1904	3 825 259	323 206	500	4 147 965	7,8 %
1905	2 926 783	646 878	97 939	3 475 722	18,6 %
1906	5 256 512	1 015 287	287 101	5 984 698	17,0 %
1907	7 762 825	1 453 514	1 547 346	7 668 993	19,0 %
1908	7 320 055	1 108 738	1 115 036	7 313 757	15,2 %

Det framgår här af med all tydlighet, att, ehuru importen stigit, likväl behovet af elektriska maskiner endast i jämförelsevis ringa grad täckes genom import från utlandet. Genomsnittet under de 5 åren uppgår till 15,5 %, och att detta blygsamma belopp uppnåts, beror hvad de senare åren angår till stor del på det påbörjade användandet af ångturbin-generatorer, för hvilka tillverkning de inhemska firmorna till att börja med ej voro rustade, och på uppkomsten af högspänningsanläggningar, på hvilket område de inhemska elektriska firmorna ej heller hade tillräcklig erfarenhet. Importen af elektriska maskiner uppväges dessutom under de båda senare åren till fullo af exporten.

Med dessa siffror för ögonen måste allt tal om en öfvermåktig utländsk konkurrens eller om bristande tullskydd för elektriska maskiner försummas. Den nuvarande tullsatsen af 15 % värdetull innebär redan ett mycket kraftigt skydd, och en ytterligare ökning skulle verka prohibitivt. En viss konkurrens från utlandet anses af alla fackkunniga nyttig för att befördra de tekniska framstegen och för att stäffa trustbildning, till hvilken ansatser då och då framträdit, och det vore därför oklokt att genom för höga tullsats helt och hållet utesluta densamma. För att visa, hvilken höjning de föreslagna tullsatserna motsvara, anföras här nedan några exempel hämtade från en del under de senare åren levererade maskiner, hvarvid priserna för de importerade maskinerna beräknats inklusive tull enligt nu gällande taxa samt för samtliga maskiner montage, transporten inom Sverige och dylika omkostnader ej medräknats. Härvid har man att taga hänsyn till, att en tullsats af 15 % å värdet exkl. tull motsvarar $15:1,15 = 13,04$ % å priset inklusive tull, och under de angifna förutsättningarna är det sålunda denna senare procentsats, som bör läggas till grund för jämförelsen.¹

Af dessa siffror framgår till att börja med, hvad som förut framhållits, nämligen hur svårt det är att med viktull få en jämn beskattning af olika slags elektriska maskiner, och vidare att ökningen af tullskyddet med de nya tullsatserna blir högst afsevärd. Till det 4:de exemplet i sammanställningen angående ångturbin-generatorn för Stockholms Elektricitetsverk är att märka, att densamma såldes år 1906, då råmaterialpriserna voro ganska höga, hvarför ökningen i detta enstaka fall blifvit måttlig. I de öfriga anförda fallen, som (utom N:o 3) hänföra sig till nuvarande priser, varierar höjningen af tullsatserna enligt tulltaxekommitténs förslag från 20 till öfver 100 %.

¹ För att lättare förstå jämförelsen anføres ett sifferexempel. Om man antar en maskin af 10 000 kg. vikt och med ett kilopris af 1 kr. pr kg. inkl. tull, så kostar den med tull 10 000 kr. och för densamma har erlagts ett tullbelopp af kr. 1 304. Efter det nya tulltaxeförslaget med 18 öre pr kg. utgör tullbeloppet 1 800 kr., hvilket motsvarar 18 % af värdet och en ökning af 1 800: 1 304 = 38 %.